

**Un document inedit din arhiva Muzeului Etnografic „Anton Badea” Reghin.
Addenda la istoria militarilor Reghinului**

Florin Bogdan

Încetarea activității Cancelariei Aulice a Transilvaniei, desființarea Dietei Transilvaniei au fost pașii care au condus la anexarea Transilvaniei la Ungaria, conținându-se astfel, pentru această provincie, instaurarea regimului dualist austro-ungar.

În același timp s-a procedat și la o reformă administrativă ce a urmărit desființarea vechilor forme de organizare, respectiv a comitatelor, scaunelor și districtelor, prin comasarea acestora rezultând noi unități administrative, denumite comitate: Alba de Jos, Bistrița-Năsăud, Brașov, Ciuc, Cojocna-Cluj, Făgăraș, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scauneși Turda-Arieș, toate cu subdiviziuni numite plăși. În acest context, Reghinul Săsesc este ridicat la rangul de municipiu¹, iar mai apoi prin reorganizarea administrativă devine oraș cu consiliu propriu.

Odată cu instaurarea dualismului austro-ungar, s-a trecut și la reorganizarea armatei și introducerea serviciului militar obligatoriu cu durata de 10 ani².

Infanteria, denumită în Ungaria „honved”, avea rol în apărarea internă. În cadrul armatei permanente, aceasta cuprindea 80 de regimente, un regiment de vânători din Tirol și 40 de batalioane de vânători de câmp³. Facem aceste mențiuni întrucât materialul de față are ca obiect de studiu un document de lăsare la vatră din batalionul de honvezi nr. 27 din Târgu Mureș, document redactat în limba maghiară⁴.

Curios este faptul că Reghinul Săsesc a devenit, în anul 1874, garnizoana batalionului 27 honvezi, sfîntirea drapelului avînd loc la data de 29 iunie 1874, patroana acestuia fiind baroana Agnes Banffy⁵. Deși inițial Reghinul Săsesc fusese ales ca și loc pentru garnizoană, batalionul 27 de honvezi și-a stabilit garnizoana, în cele din urmă, la Târgu Mureș. Cu toate acestea, prin taxele și impozitele pe care le plătea, comunitatea din Reghinul Săsesc susținea armata, în anul 1884, cu suma de 1.250 florini⁶.

Revenind la documentul aflat în colecțiile muzeului reghinean, acesta se prezintă sub forma unui formular tipărit (cel mai probabil în anul 1871⁷). Tiparul este realizat cu tuș negru, fiind vorba, de fapt, despre o singură pagină de format mare. În partea superioară a foii este prezentată stema Ungariei, iar pe părțile laterale și jos sunt prezentate arme și imagini cu soldații care făceau parte din trupele maghiare. Chiar dacă prezintă părți lipsă la mijlocul celor două laterale nu afectează nici partea tipărită-din punct de vedere artistic-și nici partea completată de mână care îi conferă caracterul de document. În ceea ce urmează vom reda textul documentului tradus în limba română.

¹ Dorin-Ioan Rus, *Sub semnul lui Marte. Militarii Reghinului*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2007, p. 204 apud *Corpus Juri Hungarici*, 1869-1871, Budapesta, 1896, p. 221.

² Dorin-Ioan Rus, *Sub semnul lui Marte. Militarii Reghinului*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2007, p. 205.

³ *Ibidem*, p. 206.

⁴ Document înregistrat la Muzeul Etnografic „Anton Badea” Reghin sub numărul de inventar 5374.

⁵ Dorin-Ioan Rus, *op. cit.*, p. 212.

⁶ *Ibidem*, p. 213.

⁷ Partea tipărită a documentul are menționați anii 1868 și 1871 în două locuri diferite, dar data probabilă a tipăririi sale este 1871, întrucât 1868 este anul în care a fost reorganizată armata austro-ungară.

LÁSARE LA VATRĂ

Batalionul nr. 27 al armatei regale maghiare
de honvezi, comitatul Mureș-Turda

Proces verbal: 1883
Nr. curent: 284

PAPAI DANIEL ostaș al armatei regale maghiare, s-a născut în 1851, Ungaria, comitatul Mureș-Turda, în satul Ceuașul de Câmpie, de religie reformată, necăsătorit, agricultor; în regimentul 62 cu numele prințului bavarez Ludovic a făcut un serviciu [militar] de 10 ani și 3 luni, [iar] la batalionul maghiar de honvezi nr. 27, doi ani, în total 12 ani și 3 luni.

Satisfăcând în totalitate serviciul militar obligatoriu prescris de lege, a fost lăsat definitiv la vatră.

Conform legii nr. XI, art. 39, din 1868, a fost eliberată prezenta
adeverință, pentru a-i servi la nevoie susnumitei persoane

Maior al armatei regale maghiare, al
majestății sale imperiale și regale apostolice,
Comandantul batalionului de honvezi nr. 27

Târgu Mureș, 1883, decembrie 31

Gunesch Gustav

Comandantul susnumitei unități a armatei maghiare regale

„LÁSARE LA VATRĂ//Batalionul nr. 27 al armatei regale maghiare de honvezi, //comitatul Mureș-Turda//Proces verbal: 1883//Nr. curent: 284//PAPAI DANIEL ostaș al armatei regale maghiare, s-a născut în 1851, Ungaria, comitatul Mureș-Turda, în satul Ceuașul de Câmpie, //de religie reformată, necăsătorit, agricultor; în regimentul 62 cu numele prințului bavarez Ludovic//a făcut un serviciu [militar] de 10 ani și 3 luni, [iar] la batalionul maghiar de honvezi nr. 27, //doi ani, în total 12 ani și 3 luni.//Satisfăcând în totalitate serviciul militar obligatoriu prescris de lege, a fost lăsat definitiv la vatră.//Conform legii nr. XI, art. 39, din 1868, a fost eliberată prezenta adeverință, pentru a-i servi la nevoie susnumitei persoane//Maior al armatei regale maghiare, al majestății sale imperiale și regale apostolice, //Comandantul batalionului de honvezi nr. 27

Gunesch Gustav//Comandantul susnumitei unități a armatei maghiare regale//Târgu Mureș, 1883, decembrie 31”.

După cum se poate observa, documentul ne oferă o varietate de informații cu privire la persoana în folosul căreia a fost eliberat. Aflăm că numitul Daniel Papai s-a născut în spațiul mureșean, respectiv în localitatea Ceuașu de Câmpie și era agricultor.

Datele referitoare la starea civilă și religia sa nu lipsesc, fiind necăsătorit și de religie reformată. De altfel, era destul de greu să fi fost căsătorit întrucât legislația cu privire la satisfacerea stagiului militar prevedea ca înrolarea să se facă la împlinirea vârstei de 20 de ani. Deci, în anul 1871, Daniel Papai a fost înrolat, după cum reiese din textul documentului, în regimentul 62 prințul Ludovic, petrecând acolo o perioadă de timp de 10 ani și trei luni.

Perioada petrecută în regimentul 62 a fost completată cu o altă de 2 ani în trupele batalionului maghiar de honvezi 27, între anii 1881-1883, anul în care este lăsat la vatră.

La finalul documentului, acesta este semnat de către comandantul batalionului de honvezi 27, maiorul Gustav Gunesch, fiind datat la 31 decembrie 1883, locul eliberării fiind Târgu Mureș, unde se afla și garnizoana respectivului batalion.

Documentul de față aduce un nume nou pe lista militarilor reghineni, începută prin lucrarea istoricului Dorin-Ioan Rus⁸, și care, pentru moment, rămâne deschisă unor noi contribuții, care într-un final vor reda o imagine cât mai complexă asupra unui segment al istoriei Reghinului de altă dată și al personalităților sale. Totodată demersul acesta este și un prim pas în valorificarea documentelor aflate în arhiva muzeului reghinean.

Bibliografie

Dorin-Ioan Rus, *Sub semnul lui Marte. Militarii Reghinului*, Cluj-Napoca, Editura Accent, 2007
Corpus Juri Hungarici, 1869-1871, Budapesta, 1896.

A new document from the archive of the “Anton Badea” Ethnographical Museum from Reghin. Possible addendum to history of militaries from Reghin

Abstract

Instauration of the dualist Austro-Hungarian regime has resided in administrative reform of Transylvania and then in a military one. According to new military organization, infantry, named „Honvéd” in Hungarian, played a leading role in internal defence. Within permanent army, it included 80 regiments, a regiment of mountain huntsmen from Tyrol and 40 battalions of field huntsmen. The document studied in this article is issued by one of the Honvéd battalions from Transylvania, respectively that from Targu Mures and represents in fact a disband record. According to it, Papai Daniel had completed mandatory military service during 1871-1883. Information offered by this document includes data on Papai Daniel, place of birth, date of birth, marital status, religion, as well military units where he had enlisted for mandatory military service. This document brings forward a new name on the list of militaries from Reghin, which still remains open to new contributions that finally will render an image as complete as possible on a segment from history of old Reghin and its personalities.

⁸Vezi Dorin-Ioan Rus, *Sub semnul lui Marte*.